

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Dnr 509-3578-21

Remissversion: Förslag till Västmanlands skogsstrategi 2030

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2021:XX

Titel: Västmanlands skogsstrategi 2030
Länsstyrelsen i Västmanlands län

Omslagsbild:
Tryckning:
Upplaga: 1.0

Innehåll

1	Förord	1
2	Varför en skogsstrategi för Västmanlands län?	2
3	Skogen och dess roll i Västmanland län	4
4	Länets styrkor	6
5	Hur ska strategin genomföras?	7
5.1	Dialog, inkludering och god samverkan.....	7
5.2	Vi eftersträvar jämställdhet.....	8
5.3	Strategins fyra fokusområden	8
5.4	Gemensamma och ämnesövergripande frågor hanteras i en övergripande arena.....	13
5.5	Ekonomiska förutsättningar.....	13
6	Organisation och roller	14
6.1	Länsstyrelsens roll	14
6.2	Skogsstyrelsens roll	15
6.3	Region Västmanlands roll	15
6.4	Skogsmästarskolans roll	15
6.5	Sveaskogs roll	15
6.6	Mellanskogs och Lantbrukarnas Riksförbunds roll	15
7	Skogsstrategins kopplingar till andra mål och strategier	16
8	Bilagor	18

---

1 **Förord**

Beskriver hur strategin är beslutad

Beskriver vilka organisationer som tagit fram strategin och hur arbetet har gått till

Beskriver det övergripande arbetssättet i strategin

---

2 Varför en skogsstrategi för Västmanlands län?

I maj 2018 fattade regeringen beslut om ett nationellt skogsprogram för Sverige¹. I programmet finns mål för fem fokusområden som ska bidra till att uppnå programmets vision:

”Skogen, det gröna guldets, ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.”

Det regionala perspektivet ska tas tillvara genom olika regionala initiativ som tillsammans bidrar till det nationella skogsprogrammets vision. Skogsstrategin för Västmanlands län är ett sådant regionalt initiativ. Ungefär samtidigt som regeringen beslutade om det nationella skogsprogrammet beslutade även Västmanlands miljö- och klimatråd att ett motsvarande regionalt arbete ska påbörjas i länet. Ett formellt beslut om detta togs i september 2018². Den här strategin är ett resultat av det beslutet.

Syftet med Västmanlands skogsstrategi 2030 är att tydliggöra hur Västmanlands aktörer och intressenter med olika kopplingar inom skogens hela värdekedja tillsammans kan arbeta för att nå visionen och målen i det nationella skogsprogrammet.

Strategin beskriver de viljeinriktningar som tydliggör hur Västmanlands aktörer kan bidra till att uppfylla det nationella skogsprogrammet, samt hur detta ska gå till. Alla som bidrar i arbetet gör det utifrån sina egna förutsättningar och prioriteringar och arbetet grundas på samverkan, där dialog och kunskapsutbyte utgör kärnan. Strategin ska dessutom bidra till Agenda 2030 och att uppnå dess 17 globala hållbarhetsmål och de nationella miljö kvalitetsmålen: Levande skogar, Begränsad klimatpåverkan, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Strategin ska även bidra till den regionala utvecklingsstrategin samt uppsatta mål av länets Miljö- och klimatråd.

Strategin beskriver länsspecifika viljeinriktningar som är framtagna genom aktörsanalyser, dialogmöten, kartläggningar och intervjuer mellan 2018–2020. Detta arbete sammanfattas i separata bilagor (bilagorna 1–6). I de övergripande viljeinriktningarna utgår vi från Västmanlands län, våra förutsättningar och prioriteringar. De övergripande viljeinriktningarna för Västmanlands regionala skogsstrategi 2030 är att:

1. Vi har en bra dialog mellan de områden och branscher som är beroende av och har intresse av skogen och dess produkter.
2. Vi har en attraktiv arbetsmarknad, kopplad till skogen, genom att den är jämställd och med hög kompetens.
3. Vi har engagerade skogsägare som känner sig trygga i sitt ägande och brukande genom en tydlig ägande- och brukanderätt med långsiktiga förutsättningar och som har tillgång till kunskap och råd.

---

¹ [Ett nationellt skogsprogram för Sverige - Regeringen.se](http://www.regeringen.se/491313/1/ett-nationellt-skogsprogram-for-sverige)

² <http://miljoochklimatradet.se/internt/52/2018-09-19/2117/minnesanteckningar-miljo-och-klimatrad-180919.pdf>

-
4. Länets invånare har god kunskap om skogens betydelse för vår ekonomi och vårt välbefinnande.
  5. Vi har en hållbar utveckling av skogsbruket och tillvaratagandet av skogens ekosystemtjänster.
  6. Vi har ett mångbruk av skogen som bidrar till en livskraftig landsbygd.
  7. Vi tar tillvara Västmanlands läns styrkor inom innovations- och teknikutveckling för att stimulera nya skogsråvaror och affärsmöjligheter inom skogssektorn.
  8. Våra skogar och skogsråvaror på ett betydande sätt bidrar till klimatnytta och en stärkt bioekonomi.
  9. Klimatanpassning ska vara en självklar del i brukande och nyttjande av skogen och dess ekosystemtjänster.

---

3 Skogen och dess roll i Västmanland län

Skogen i Västmanland representerar stora ekonomiska och biologiska värden. Västmanlands landyta är drygt 500 000 hektar, varav ca 341 000 hektar utgörs av produktiv skogsmark. Västmanland är, med undantag för Stockholms län, det län med störst andel lövträd i Mälardalen; 13% av den produktiva skogsmarken utgörs av lövskogar (bilaga 1). Västmanland har högst andel ungskog i Svealand vilken till viss del kan förklaras av den stora skogsbranden 2014 som drabbade ca 5% av länets skogsinnehav. Trots en hög avverkning i förhållande till tillväxten har virkesförrådet ökat med ca 10 % under perioden 2005 - 2019. Bilaga 1.

Denna virkesökning är en nyckelfaktor i skogens roll som kolsänka³ och spelar därmed en viktig roll i att begränsa klimatpåverkan.

Olika typer av skador på skogen kan dock påverka skogens vitalitet och därmed tillväxt. Västmanland är ett av de län som drabbades hårdast av granbarkborreangrepp 2020, mer än 1 miljon kubikmeter skog bedöms ha skadats (fotnot, Skogsstyrelsen, Stoppa Borrarna). Angreppen förväntas fortsätta även under 2021. Även betesskador av klövvilt ligger på en allvarlig skadenivå med i snitt 8 % färiska årsskador på tall⁴. Dock har de färiska skadorna av älg minskat under den senaste femårsperioden. Enligt statistik från 2018 var 17 400 hektar av den produktiva skogsmarken formellt skyddad och 13 500 hektar av den produktiva skogsmarken var frivilligt avsatt.

Ungefär hälften av skogen ägs av privata enskilda skogsägare, totalt ca 5 000, varav 62% är män och 38% är kvinnor. Den största markägaren är Sveaskog. Andra stora markägare i länet är AB Karl Hedin, Gysinge skog, Gustavianska stiftelsen, Snefringe Häradsallmänning, Västerås stift samt Sala och Västerås kommuner.

En stor del av Västmanlands skogar bär tydliga spår av bergsbruket. Från att först ha använts som utmarker där träd användes till skogsbete, bränsle, redskap, byggnader och föda (bärande träd) togs allt större områden i anspråk när bergsbruket successivt utvecklades från medeltiden och framåt. Under 1800-talet kom även det storskaliga skogsbruket igång och skogarna omfördes då från bondskog till mer effektiva produktionsskogar, som fått stå modell för det skogsbruk som idag tillämpas över nästan all produktiv skogsmark i Sverige. Den ekonomiska utvecklingen har skett på bekostnad av skogens naturliga variation.

Flera skogliga naturtyper har minskat, både i Västmanland och på nationell nivå, liksom livsmiljöer för växter, svampar och insekter. Tillståndet i skogen följs bland annat upp genom miljömålsuppföljningen på nationell nivå och Skogsstyrelsens fördjupade utvärdering av Levande skogar samt på länsnivå⁵. Uppföljningarna visar att även om det fortfarande finns för låg andel av skogliga livsmiljöer för flera rödlistade arter så har den ökade hänsynen i skogsbruket börjat ge positiva effekter. Till exempel ökar mängden död ved och mängden

---

³ [Skogens klimatnyttor CEC syntes nr 6 \(lu.se\)](#)

⁴ Skogsstyrelsens statistik från Äbin-inventeringar. [Skogsstyrelsen - Äbin och andra skogliga betesinventeringar](#)

⁵ [Fakta och statistik - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](#)

---

grova träd i landskapet. Även skador på forn- och kulturlämningar i skogen som uppstått i samband med skogsbruk minskar. Inom skogsbruket pågår ett arbete för att förbättra skogsbrukets hänsynstagande inom ramen för arbetet med målbilder för god miljöhänsyn.

Utöver skogsbruket, som sysselsätter ca 300 årsverken⁶, så tillkommer många fler arbetstillfällen i den vidare förädlingen av skogsråvaror och inom naturturism. Vidare nyttjas skogen även för andra ändamål som rekreation, kunskapsinsamling, bärplockning, hälsa och välmående m.m. Det innebär att skogen och dess produkter är viktig för många olika aktörer i länet och därmed också en mycket viktig del av vår ekonomi såväl som vår vardag. Förutom produktionsvärden, naturvärden och möjligheten till rekreation har skogen också en viktig roll i omställningen till en biobaserad ekonomi och en minskad klimatpåverkan orsakad av människan.

Vi behöver fortsätta utveckla såväl brukandet som tillvaratagandet av skogen och dess produkter. I det ligger också att utveckla nya sätt att bruka och tillvarata skogen och det skogen kan ge oss. Kompetensen hos såväl kvinnor som män, svenskfödda som nyanlända och unga som gamla, är viktig att ta tillvara i utvecklingsarbetet. Skogen är en viktig resurs som med en hållbar tillväxt och ökad klimatnytta genererar ökad sysselsättning, stärkt hållbar ekonomisk tillväxt i samhället och landsbygdsutveckling med beaktande av skogens sociala värden.

---

⁶ (fotnot, enligt Skogsstyrelsens sysselsättningsstatistik. Inkluderar arbetade timmar i såväl det storskaliga skogsbruket som det småskaliga skogsbruket och bland skogsentreprenörer)

---

4 Länets styrkor

Västmanland är ett litet skogslän, men har likväl många styrkor som gör våra förutsättningar unika. Nedan följer ett urval av dessa styrkor.

Vi har en skogsmästarskola och ett naturbruksgymnasium

I Västmanland ligger landets enda Skogsmästarskola (SLU) och ett naturbruksgymnasium (Ösby lantbruksskola). Det gör att vi kan utbilda och föra dialog med de som kommer att ta strategiska beslut kring skogarnas skötsel, både i Västmanland och andra delar av landet.

Vi har ett gott samverkansklimat

Framgångsrik samverkan kräver ett långsiktigt arbete där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt. I Västmanland har vi länge arbetat för ett gott samverkansklimat, vilket har skapat goda förutsättningar för forum där vi kan mötas, t.ex. kring skogsfrågor.

Vi ligger långt framme i teknisk utveckling

Västmanland har flera företag som ligger i den globala teknikutvecklingens framkant. För att möta förändringar fokuserar Västmanland på att utveckla ett starkt innovations- och företagsfrämjande system. Länet är en aktiv del av EU:s innovations- och forskningsarbete och etablerad både som nationell och europeisk hubb för innovation, digitalisering och entreprenörskap. Även om skogens produkter sällan ingår i den teknikutvecklingen så finns en god potential, framförallt då trä som en klimatsmart ersättningsprodukt till andra material vinner allt större mark.

Västmanland ligger centralt och har god infrastruktur

Västmanland ligger centralt i en region med stora orter som Stockholm, Uppsala, Örebro, Eskilstuna, Falun och Borlänge relativt nära, samt god infrastruktur med närhet till såväl järnväg som hamnar i Mälaren.

Vi är nationellt framträdande inom klimatfrågor

Västmanland är ett föregångslän när det gäller hantering av klimatrelaterade frågor. I synnerhet genomförs många aktiviteter kopplade till anpassning till ett förändrat klimat.

Skogsstrategin är förankrat i Miljö- och klimatrådet

Genom Miljö- och klimatrådet förankras skogsstrategin hos ca 40 betydande aktörer i länet. Medlemmarna i rådet är företag, myndigheter och organisationer som genom sin verksamhet har stor betydelse för länets miljö- och klimatutveckling.

---

5 Hur ska strategin genomföras?

5.1 Dialog, inkludering och god samverkan

En nyckelfaktor för ett lyckat genomförande av strategin är att dialog förs på bred front med skogliga aktörer och intressenter i länet. Här ingår företrädare för myndigheter, utbildning och forskning, kommuner, markägarföreningar, skogsbolag, enskilda markägare, träindustri, entreprenörer, turism, friluftsliv, jakt, teknikutveckling och kulturmiljö med flera. Dialog behöver även föras med omgivande län.

Framgångsrik samverkan kräver ett långsiktigt arbete där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt. I Västmanland finns en historik av god samverkan mellan olika intressenter inom en rad samhällsområden. Under 2018 lades en grund för förstärkt samverkan inom skogsfrågor då arbetet med en regionalisering av det nationella skogsprogrammet inleddes. Redan från start kännetecknades arbetet av samverkan och nätverksbyggande, bl.a. genom att fler intressenter inkluderades i diskussionerna kring prioriterade frågor. I arbetet framöver kommer vi att fortsätta den processen, genom att låta alla som vill delta och bidra i arbetet komma till tals och göra sina röster hörda. Vi tror att det angreppssättet skapar goda förutsättningar att samverka även kring mer kontroversiella skogsfrågor. Att skapa ökad förståelse för både likheter och skillnader och att respektera att vi har olika åsikter är en grundförutsättning för att kunna skapa strategisk samverkan med konstruktiv dialog mellan befintliga och nya intressenter.

Samverkan mellan olika skogliga aktörer och intressenter är och har varit en förutsättning för att uppnå ett relevant innehåll i denna strategi. Den ska vara till nytta för olika aktörer och intressenter i deras vardagliga arbete med mark- och vattenanvändning i skogslandskapet. Målgrupper för samverkan är samtliga aktörer och intressenter som verkar i skogslandskapet i Västmanland på någon nivå, det vill säga kommuner, statliga myndigheter, markägare, entreprenörer, beslutsfattare, samhällsplanerare, näringsliv, akademi, turism och intresseorganisationer med flera.

Västmanland är ett litet län vilket gör att samverkan över länsgränserna är nödvändigt. I första hand avses samverkan med skogsprogramarbetet i Uppsala, Örebro och Södermanlands län då skogsstrukturen är relativt lika och de ingår i samma Skogsstyrelseregion (Region Mitt). Samverkan bedöms i första hand ske genom gemensamma aktiviteter som till exempel seminarier, men kan även ske genom en mer ingående samverkan.

Många skogliga aktörer som är av vikt för ett lyckat arbete finns utanför länets gränser. Genom nätverkande kommer även dessa aktörer, till exempel inom forskning och träindustri, att på ett eller annat sätt knytas till strategiarbetet.

Representanter från arbetet med Västmanlands skogsstrategi kommer även att delta och knyta kontakter för samverkan vid aktiviteter kopplat till det nationella skogsprogrammet och externa ämnesspecifika seminarier.

5.2 Vi eftersträvar jämställdhet

I arbetet med att regionalisera det nationella skogsprogrammet har vi, och kommer även fortsatt, att eftersträva en jämn könsfördelning hos deltagarna i olika grupperingar och aktiviteter. Vi fortsätter även arbetet med att ta fram individbaserad statistik. Allt i enlighet med den nationella skogsstrategin plan att jämställdhetsfrågorna i första hand hanteras på regional nivå. I skogsstrategin ska vi därför

- Integrera ett jämställdhetsperspektiv i kommande aktiviteter genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns olika villkor.
- Genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta.

5.3 Strategins fyra fokusområden

För att prioritera och skapa engagemang kring konkreta frågor så har fyra fokusområden valts ut där fördjupat arbete i respektive ämnesområde kommer att ske i så kallade fokusgrupper. Dessa motsvarar fyra av de fem fokusområden som har pekats ut i det nationella skogsprogrammet. För att tydliggöra hur länets viljeinriktningar ska nås tar varje fokusgrupp fram en årlig handlingsplan med uppföljningsbara mål kopplat till fokusområdet.

1. Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta   2. Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i länet   3. Innovationer och förädling av skogsråvaror   4. Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Figur 1. Västmanlands skogsstrategis fyra fokusområden

Exempel på aktiviteter som kan genomföras kopplat till respektive fokusområde:

- Kunskapsseminarier och extern information
- Dialogmöten
- Utredningar
- Fördjupade aktiviteter och projekt

Aktörer som är intresserade av att delta i fokusgrupperna och bidra till att vidareutveckla frågeställningarna samt att medverka till att resultat nås välkomnas. Se nedan för information om samordnare för respektive fokusgrupp och i kapitlet om organisation och roller för information om vilka som ingår i projektgruppen för Västmanland skogsstrategi.

5.3.1 Fokusgrupp 1: Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta

Samordnare: Sveaskog

Klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald är, tillsammans med demografisk utveckling, globalisering och ökande socioekonomiska skillnader är vår tids största utmaningar⁷. Fokusgruppen berör såväl skogens roll att binda in koldioxid och ersätta fossila produkter som anpassning av skogsbruk i ett förändrat klimat. I enlighet med den regionala utvecklingsstrategin ska Västmanland investera i energiomställningen med fossilfria och förnybara energikällor och driva ett klimatarbete för en hållbar utveckling i hela länet. Skogen har en betydelsefull roll för att klara klimatmålen och uppnå ett fossilfritt Västmanland.

Fokusgruppen kommer även att behandla frågor kopplade till hur ett förändrat klimat kan påverka skogen i framtiden där ökade insketsangrepp, mer omfattande bränder och längre växtsäsonger är exempel på några scenarier. I de fall det går att identifiera synergieffekter mellan åtgärder som höjer produktionen i skogen och samtidigt är gynnsamma för biologisk mångfald bör dessa särskilt främjas. Det kan t.ex. beröra åtgärder för att öka lövandelen i landskapet och stimulera ett varierat skogsbrukande.

Fotosyntesen och den tillväxt och biologiska mångfald den ger upphov till skapar förutsättningar för vårt välbefinnande och utveckling av en bioekonomi med grund i de ekosystemtjänster som är viktiga för naturen och det socioekonomiska välbefinnandet. Virkesråvara och upplevelsevärden från ett hållbart skogsbruk ger långsiktigt goda förutsättningar för ett biobaserat samhälle och är en viktig del i klimat- och miljöpolitiken.

Exempel på frågor att hantera

- **En växande och hållbar skogsproduktion med ökad klimatnytta för ett hållbart samhälle.** Skogen är viktig ur klimatperspektiv. Hur kan vi öka tillväxten i våra skogar på ett hållbart sätt? Vilka är de samhälleliga målen och hur kan skogen vara en lösning för måluppfyllelse?
- Variationsrikt skogslandskap för skogens ekosystemtjänster
- **Öka kunskapen om, synliggöra och föra dialog om värdet av skogens olika ekosystemtjänster (tillsammans med fokusgrupp 2).** Hur kan vi öka kunskapen om skogen samt de tjänster och produkter som den ger? Överlag är kunskapen om skogen och dess produkter låg?
- **Hur påverkar ett förändrat klimat skogen och skogsbruket och hur kan skogsbruket klimatanpassas för ökad resiliens mot skogsskador?** Hur kan vi sköta våra skogar för att minimera risken för skador? Bränder och barkborrar är tydligt exempel på att klimatet förändras.
- **Markägarens viktiga roll för ett variationsrikt skogslandskap** Hur kan vi bidra till att utveckla markägarens incitament och kunskap om skogsskötsel?

---

⁷ <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/1259855.full>

- Brukanderättens och nyttjanderättens roll för ett varierat skogslandskap
Västmanlands skogar har en lång tradition av brukande. Hur kan äganderätt och framtida brukande uppfylla nya mål?
- **Kunskap om begreppet ”hållbart skogsbruk”.** Vad innebär definitionen ”hållbart skogsbruk”? Det finns en stor spridning kring vad som anses vara ”hållbart skogsbruk” i samhällsdebatten. Hur kan vi skapa bättre samsyn?

5.3.2 Fokusgrupp 2: Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt Samordnare: Region Västmanland

Med mångbruk menas att skogen används för flera olika syften, såväl kommersiella som icke-kommersiella. Utvecklingen av mångbruk förväntas ge upphov till många nya jobb i skogens hela värdekedja. Skogarna, både de brukade och de skyddade, kan generera ytterligare nyttor utöver traditionell skogsproduktion och bevarande av biologisk mångfald. Ett mer variationsrikt brukande skapar förutsättningar för en större mångfald i företagande och upplevelsevärden.

I den regionala utvecklingsstrategin prioriteras aktiviteter för att stärka och utveckla en levande landsbygd, med målet att främja hållbar tillväxt och företagande på landsbygden och samtidigt bevara och skydda miljön. Särskild vikt läggs vid god samverkan med utbildningsaktörer och säkrad kompetensförsörjning för att de gröna näringarna ska ha en stark konkurrens- och innovationskraft.

Fokusområdet behandlar skogens värde för hela samhället. Exempel på berörda områden är fysisk planering, grön infrastruktur, jakt, turism, friluftsliv, natur- och kulturmiljövård. Här ingår även skogens roll i försörjningen för boende på landsbygden, samt skogens del i möjligheten att ekonomiskt kunna investera för många länbygd-företagare.

Exempel på frågor att hantera

- **Mer aktivitet i skogen genom satsningar på mångbruk, t.ex. kunskapsseminarier.** Vi behöver synliggöra den mångbruk som pågår idag. Hur kan vi inspirera fler att satsa på mångbruk och sprida viktiga erfarenheter? Är kunskapsseminarium med goda exempel en lämplig metod?
- **Öka kunskapen om, synliggöra och föra dialog om värdet av ekosystemtjänster i skogen (tillsammans med fokusgrupp 1).** Hur kan vi öka kunskapen om skogen samt de tjänster och produkter som den ger? Överlag är kunskapen om skogen och dess produkter låg?
- **Synliggöra natur- och kulturmiljöer och andra skogsvärden för att gynna mångbruksföretagande och besöksindustri.** Utveckla samarbetet med Turism i Västmanland, hur kan vi tillsammans bidra till att synliggöra Västmanlands rikedomar?
- **Skogens roll för skogsägare på landsbygden att utveckla och investera i sina företag och därmed bibehålla en levande landsbygd.** Vad krävs för

-
- att vi ska behålla de befintliga och få nya livskraftiga skogsägare?, Vilka konkreta åtgärder kan vidtas för att få en levande landsbygd?
- **Öka kunskapen om äganderätten och allemansrätten.** På vilket sätt förmedlas kunskap om äganderätten och allemansrätten idag och hur kan det utvecklas så att vi når invånarna i Västmanland? Hur kan vi få Västmanlänningen att nyttja allemansrätten med respekt för hållbarhet och äganderätten?
  - **Kommunal planering (översiktsplanering m.m.) av skogsmark.** Vilka problemområden finns i rollfördelningen mellan kommunal styrning/planering kontra privat ägande? Hur kan samverkan mellan parterna förenklas, förbättras och, om behov finns, på ett säkert sätt avbyråkratiseras?
  - **Skogens värde för individens friluftsliv och hälsa.** Kan man få ”friluftsliv i skogen” på recept som invånare i Västmanland? Dvs kan vi samarbeta med Turism och Hälsocenter för att skapa/erbjuda mer aktivt friluftsliv för hälsan?

5.3.3 Fokusgrupp 3: Innovation och förädling av skogsråvaror Samordnare: Skogsstyrelsen

Skogen med dess produkter och tjänster förväntas få en allt viktigare roll framöver i ett kommande cirkulärt och biobaserat samhälle. En omställning till bioekonomi krävs för att ersätta fossila råvaror och nå Sveriges miljömål. Genom innovationer kommer nya biobaserade, resurseffektiva produkter kunna konkurrera med fossila motsvarigheter, vilket är en förutsättning för en växande bioekonomi.

Västmanlands län har goda tekniska förutsättningar i länet genom en väl utvecklad teknikindustri, men saknar storskalig träindustri.

Fokusområdet handlar om att skapa ett forum där vi diskuterar strategiska framtidsfrågor, men också där vi kan bygga upp kunskap kring länets förutsättningar och utvecklingsmöjligheter kring förädling och innovation för vidare spridning. Många aktörer har t.ex. pekat ut värdet av skogsförädling och ett ökat trähusbyggande, men för närvarande finns det ingen grupp i länet där dessa frågor kan hanteras.

Exempel på frågor att hantera

- **Förädling av skogsprodukter.** Vad sker inom länet idag? Vad finns det för drivkrafter att vidareutveckla förädlingsvärdet? Vilka är hindren? Kopplingar till annan industri?
- **Ökat träbyggande.** Hur kan vi stimulera det? Vilka initiativ har tagits inom länet? Hur inkluderar kommunerna träbyggande i sina planer, upphandlingar, mm?
- **Förädling av löv.** Tas länets goda förutsättningar för lövproduktion tillvara eller kan tillvaratagandegraden öka? Hur ser förutsättningar ut för lövträdsförädling inom länets gränser? Vilka drivkrafter finns? Hur ser hindren ut?

-
- **Samverkan med forskning, företag och goda exempel utanför länets gränser.** Beroende på vilka frågeställningar gruppen väljer att ta sig an – hur ser samverkansmöjligheterna ut med aktörer utanför länet? Forskning? Nya projekt?

5.3.4 Fokusgrupp 4: Ett kunskapsliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen

Samordnare: SLU Skogsmästarskolan

Västmanland har goda förutsättningar i form av en hög andel skog, god infrastruktur, centralt läge och utbildningsmöjligheter för att kunna ställa om till en biobaserad ekonomi och öka värdeskapandet från skogsbruket. Att utbildningarna är attraktiva och kan möta framtidens kunskapsbehov inom skogssektorn är väsentligt för kompetensförsörjningen. Här har SLU Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg och Ösby naturbruksgymnasium i Sala en viktig roll i att tillgodose detta behov. Likaså är rådgivning och tillgång till aktuell information om länets skogstillstånd nödvändigt för att underhålla och förstärka den svenska kunskapsbasen.

Fokusgruppen ska fokusera på att utveckla och bredda kunskap om skogen och om skogsbruk för i första hand de som verkar i skogen, men även de som nyttjar eller potentiellt kan nyttja skogen i olika sammanhang, d.v.s. alla länsinvånare.

I takt med ökade kunskapskrav på arbetsmarknaden behöver omställningsförmågan i länet stärkas. Kompetensbehovet är en av länets stora utmaningar, detta gäller även skogsbruket. Vissa skogsutbildningar har för få sökande, en trend som skogsstrategin vill vända. I den regionala utvecklingsstrategin lyfts även skogsnäringens roll i att skapa arbete, kunskap och stark tillväxt i Västmanland.

Exempel på frågor att hantera

- **Kunskapshöjande seminarier och aktiviteter.** Sker i samverkan med de andra fokusgrupperna.
- **Tillvaratagande av ny forskning** inom området ett hållbart brukande och bevarande av skogen och hela dess värdekedja
- **Att skapa efterfrågan på länets skogliga utbildningar** för såväl kvinnor som män, och att utbildningarna kan möta samhällets framtida behov.
- **Informationsspridning och tillvaratagande av teknikutveckling** kring datainsamling om tillståndet i länets skogar
- **Kompetensförsörjning** och skolans roll för skogens framtid
- **Allmänhetens förståelse och acceptans för skogsbruk**
- **Kunskap om ägande-, brukanderätten och nyttjanderätten** roll
- **Kunskap hos allmänheten om att vistas i skog och mark** och hur vi får ut fler i naturen

-
- **Vårt natur- och kulturarv**, inklusive kunskap om hur skogen har använts historiskt

Målgrupper för dessa åtgärder varierar. Det kan gälla länsinnevånare i allmänhet och där särskilt ungdomar, skogsägare, anställda i skogsbolag och skogsägarföreningar och tjänstemän samt arbetar med naturresursfrågor inom kommunal och statlig förvaltning.

5.4 Gemensamma och ämnesövergripande frågor hanteras i en övergripande arena

Strategin fokuserar på hur berörda aktörer och intressenter ska samverka för att uppnå det nationella skogsprogrammets mål och vision. För att erhålla ett större utfall än från fokusgrupperna enskilt, så kommer frågor som skär över fokusgruppernas ämnesområden och frågor av gemensam karaktär att hanteras i en så kallad övergripande arena. Det kan till exempel handla om att stimulera erfarenhetsutbyten, att genomföra gemensamma studiebesök, eller att anordna seminarier med olika teman samlade under ett tak.

Det övergripande arbetet leds av projektgruppen för Västmanlands skogsstrategi. I projektgruppen bestäms aktiviteter av övergripande karaktär, t.ex. övergripande frågor kopplat till regionala insatser inom det nationella skogsprogrammet. Det inkluderar fortsatt dialog om gemensamma frågor, fältstudier och visning av goda exempel m.m.

5.5 Ekonomiska förutsättningar

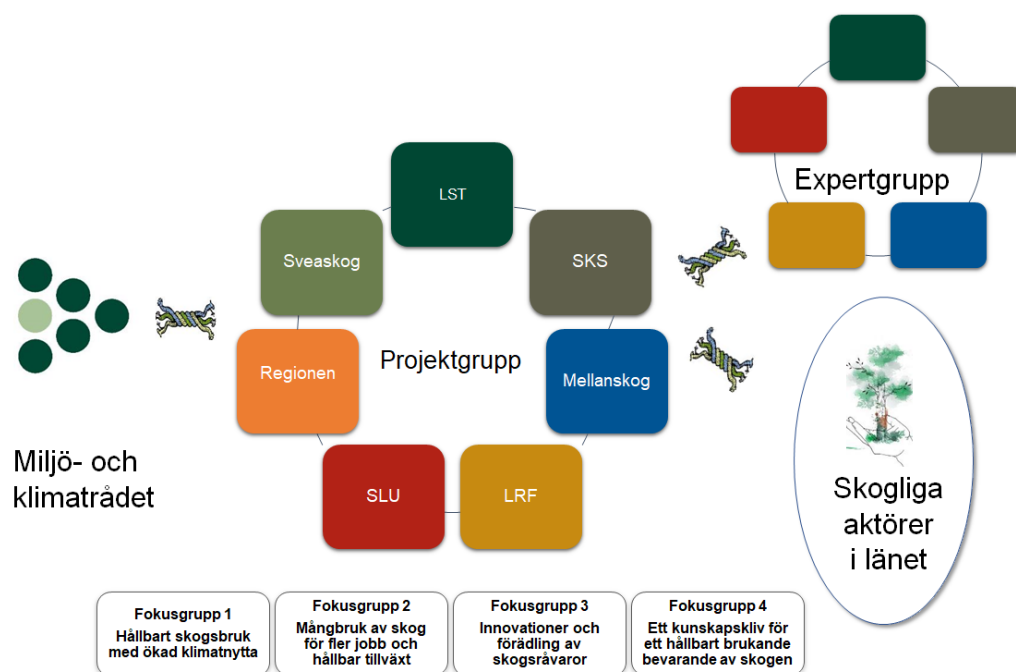
Övergripande gemensamma ekonomiska satsningar samordnas av projektgruppen under ledning av Länsstyrelsen. Arbetet kommer sannolikt att ha begränsade ekonomiska medel till stöd för samordning under kommande år vilket innebär krav på ökat samarbete mellan olika projekt som knyter an till skogen. Dessutom ska fokusgruppen aktivt söka nya medel för att genomföra viktiga åtgärder. Deltagande i skogsprogrammets projektgrupp samt deltagande i samverkansgrupper bekostas av den enskilde aktören i normalfallet. Större arbeten och utredningar kan dock bekostas gemensamt.

6 Organisation och roller

Länsstyrelsen i Västmanland driver ett Miljö- och klimatråd, ett samverkansråd med omkring 40 aktörer och leds av Landshövdingen. Miljö- och klimatrådet initierade 2018 projektet ”Skogsprogram Västmanland”, vilket har resulterat i denna strategi.

Det operativa arbetet leds av Länsstyrelsen i en projektgrupp där strategiska beslut fattas kring vilka aktiviteter som ska genomföras inom ramen för skogsstrategin. Projektgruppen ansvarar för aktiviteter i den övergripande arenan och hanterar även ekonomiska frågor kring projektkostnader. I projektgruppen ingår Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Region Västmanland, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveaskog, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Mellanskog. Tillsammans representerar gruppen olika intressenter och aktörer med koppling till skogliga frågor och landsbygdsutveckling. Framöver kan gruppen utökas med fler aktörer, t.ex. representanter från den ideella naturvården. Knutet till projektgruppen finns flera utpekade experter som genomför särskilda uppdrag inom skogsstrategiarbetet.

Figur 2. Organisation kring arbetet med Västmanlands skogsstrategi.

6.1 Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen leder det Miljö- och klimatråd som är projektägare till Skogsprogram Västmanland, där skogsstrategin har tagits fram. Dessutom samordnar Länsstyrelsen den projektgrupp som leder det övergripande arbetet med Västmanlands regionala åtgärder kopplat till det nationella skogsprogrammet. Länsstyrelsen samordnar även ekonomiska medel kopplat till den regionala skogsstrategin.

6.2 Skogsstyrelsens roll

Skogsstyrelsen samordnar övergripande frågor kopplat till det nationella skogsprogrammet och lyfter goda exempel som genomförs i andra regioner i Sverige. Dessutom är Skogsstyrelsen sammankallande för fokusgrupp 3, *Innovationer och förädling av skogsråvaror*.

6.3 Region Västmanlands roll

Region Västmanland ansvarar för arbetet med den regionala utvecklingsstrategin i Västmanland där en stor del av skogsstrategin kan kopplas. Regionen lyfter goda exempel på hur skogsstrategin kan kopplas till regionala utvecklingsprojekt i länet. Dessutom är Regionen sammankallande för fokusgrupp 2, *Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt*.

6.4 Skogsmästarskolans roll

Skogsmästarskolan, som tillhör Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), har sina huvudsakliga verksamhetsområden inom utbildning och forskning inom hållbart skogsbruk och landsbygdsutveckling. Skogsmästarskolan utgör därför en viktig länk till kontaktpersoner och kunskapsinhämtning inom skogen. Dessutom ger kopplingen till utbildningen i Västmanland goda förutsättningar att ha dialog med framtidens skogsmästare. Skogsmästarskolan är sammankallande för fokusgrupp 4, *Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen*.

6.5 Sveaskogs roll

Sveaskog är länets största skogsägare och är väl insatt i storskogsbrukets förutsättningar och utmaningar. Sveaskog kan genom direkta beslut därför påverka hur en stor del av Västmanlands skogar sköts. Sveaskog är sammankallande för fokusgrupp 1, *Hållbar utveckling av skogsbruket med ökad klimatnytta*.

6.6 Mellanskogs och Lantbrukarnas Riksförbunds roll

Mellanskog och LRF företräder en stor andel av de 5 000 enskilda markägarna i Västmanland. De förväntas förankra och informera sina medlemmar kring viktiga ställningstaganden som tas inom skogsprogramarbetet. På motsvarande sätt har de enskilda skogsägarna en kanal rakt in i arbetet. Mellanskog och LRF är inte sammankallande i någon fokusgrupp, men förväntas delta i samtliga.

---

7 Skogsstrategins kopplingar till andra mål och strategier

7.1.1 Agenda 2030 och Sveriges miljömål

Agenda 2030 beskriver FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Skogar med ett hållbart nyttjande där skogens ekosystem långsiktigt kan leverera ekosystemtjänster, i form av såväl virke som skogar för klimatnytta, välbefinnande och biologisk mångfald, utgör en central del i arbetet med denna skogsstrategi. Den regionala utvecklingsstrategin tydliggör att klimatförändringar, minskad biologisk mångfald och påverkan på miljön är, tillsammans med demografisk utveckling, globalisering och växande sociala skillnader vår tids största utmaningar. Allt detta ryms inom Agenda 2030 och kan på många sätt kopplas till skogen.

Miljömålen utgör utgångspunkten för det nationella genomförandet av den del av Agenda 2030 som berör grön infrastruktur. De 16 miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat ger en struktur och en gemensam plattform för det svenska miljöarbetet. Skogsfrågor berör i första hand Miljömålet *Levande skogar*, men även *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt-och djurliv*.

7.1.2 Västmanlands regionala utvecklingsstrategi 2030 (RUS)

År 2030 är målet att Västmanlands län ska ligga i framkant både när det gäller den globala omställningen till ett klimatsmart, resurseffektivt samhälle och i den digitala omställningen. Detta genom Västmanlands starka näringsliv i kombination med världsledande forsknings- och innovationsarbete. Skogsstrategin utgör en viktig del av RUS förverkligande, inte minst eftersom skogen utgör den ekonomiskt viktigaste naturresursen i länet.

Skogens roll för ett livskraftigt och hållbart Västmanland tydliggörs både i form av dess produkter som bidrar till en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och dess roll som plats för rekreation, turism och kunskapsinhämtning.

7.1.3 Miljö- och klimatrådet i Västmanlands mål

Rådets mål ska visa vägar till att nå ett hållbarare samhälle och bygger på att vi ska begränsa klimatpåverkan och ha naturtillgångar som långsiktigt kan leverera ekosystemtjänster. De kopplar till rådets vision att *”År 2030 är Västmanland en miljö- och klimatförebild”*, till nationella insatser och till andra styrande regeringsuppdrag, länsstrategier och mål inom miljö- och klimatområdet. Målen är utformade för att vara mätbara och möjliga att nå. Rådet har tre övergripande mål:

- Konsumtionen ska vara resurseffektiv utifrån ett livscykelperspektiv
- Produktionen och tillväxten ska vara hållbar inom ramen för våra naturtillgångar
- Klimatpåverkan ska minska och luften ska vara ren

Samtliga tre målområden berör skogen och skogsbruket, men i synnerhet produktionsmålet. Kopplat till det målet uttrycks särskilt att varor och andra ekosystemtjänster som skogen levererar ska stärkas och nyttjas hållbart. Dessutom finns bl.a. delmål om att den biologiska mångfalden ska bevaras, besöksnäringen ska utvecklas och länet ska ha en ledande klimatsmart och innovativ teknikutveckling.

Målen ska nås genom samverkan, kunskapsuppbyggande, enskilt ansvarstagande och tillvaratagande av de affärsmöjligheter som allt detta erbjuder.

7.1.4 Jämställt Västmanland

2011 tog regeringen, tillsammans med skogsbranschen, fram en jämställdhetsstrategi för skogsbrukssektorn. Vidare har Västmanlands län en länsstrategi för jämställdhetsarbetet ”Jämställt Västmanland”. I Skogsstyrelsens rapport ”Åtgärder för en jämställd skogssektor” (rapport 2019/4) finns såväl nulägesanalys samt föreslagna åtgärder för hur en mer jämställd skogssektor ska nås. Att nå en mer jämställd skogssektor i Västmanlands län är en prioriterad fråga i genomförandet av skogsstrategin och jämställdhetsarbetet ska genomsyra alla delar i arbetet.

7.1.5 Andra regionala strategier och handlingsplaner

Skogsstrategin berör många samhällsintressen som har egna välförankrade strategiska dokument och grupperingar, både på nationell och regional nivå, och därför är det viktigt att vidare arbete ligger i linje med dessa. Utöver de som nämns ovan ska skogsstrategin även samverka med bl.a.

- *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län.* Här behandlas biologisk mångfald i skogen, ekosystemtjänster i skogen och värdetrakter för olika skogstyper pekas ut.
- *Klimatstrategi för Västmanlands län.* Här behandlas värdet av skogens koldioxidinbindning och behovet av skogsråvara som biobränsle. Dessutom beskrivs skogens förväntade utveckling i ett förändrat klimat.
- *Regional livsmedelsstrategi för Västmanland.* Här inkluderas bl.a. viltfrågor och besöksnäring.
- *Kommunernas översikts- och grönstrukturplaner.* Kommunernas fysiska planer anger ibland på ett övergripande plan hur olika grönytor hushållningsintressen ska beaktas.

Kring dessa strategier, planer och grupperingar finns samverkansgrupper som skogsstrategins arbete ska samverka med.

---

8 Bilagor

Bilaga 1. Kartläggning av Västmanlands skogar, nuläge och historiskt. 2018, uppdaterat 2021.

Bilaga 2. Skogskonferens Morgondagens skogar 11 december 2018.

Bilaga 3. Aktörsanalys. Riktade intervjuer med personer som representerar olika intresseområden i skogen under 2018 och 2019.

Bilaga 4. Dialogmöte i Tärna folkhögskola (Sala) 3 juni 2019.

Bilaga 5. Konferens Skogen och klimatförändringen (Arboga) 10 december 2019.

Bilaga 6. Dialogmöte (Skype) 3 juni 2020.

Bilaga 7. Sändlista för remiss av Västmanlands skogsstrategi 2030.

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 021-19 50 00 | Fax 021-19 51 35 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland